

Handlingsplan- Krispärm

Barn- och utbildningskontoret

LARMA 112

Via 112 når du allt som behövs akut!

- Ditt namn
- Varifrån du ringer:
- Typ av olycka och skada
- Antal skadade

När något allvarligt inträffar måste arbetet snabbt prioriteras i sådant som behöver ske omedelbart, efter hand och på sikt. Om händelsen innebär en fråga om liv och död eller om situationen är hotfull, ska man alltid prioritera att kontakta 112, ge hjärt- och lungräddning och föra alla barn/elever i säkerhet.

Handlingsplanen ska utgöra en spegelbild av enhetens barn/elever, personal och vårdnadshavare och vad som är unikt för enheten. All personal ska vara väl förtrogen med planen och alla vårdnadshavare ska känna till handlingsplanen så att vi har en gemensam grund att agera utifrån. Vårdnadshavares samverkan är viktig då vi arbetar med deras barn.

Kom ihåg att vår uppgift i första hand är att hjälpa barnet/eleven.

Att krisgruppen vid dödsfall, olycka eller katastrof ser till att alla drabbade och berörda får det omhändertagande som krävs. Verksamheten ska om möjligt vara oförändrad.

Dokumentationen i denna plan finns som stöd till Barn- och utbildningskontorets (BoU) verksamheter.

Innehållsförteckning

LARMA 112	2
Innehållsförteckning.....	3
Krisledningsorganisation Barn- och utbildningskontoret.....	4
Barn- och utbildningskontorets (BoU) krisgrupp	5
Lokal krisgrupp	7
Handlingsplan Ortledningsgruppens krisgrupp.....	8
Allvarliga tillbud/olycka eller katastrof barn/elever och personal på eller utanför förskola/skola	9
Misstanke om misshandel och/eller sexuella övergrepp mot barn.....	11
Riktlinjer angående handlingsplan – När barn försvinner.....	12
Barn/elev/personal som mister nära anhörig.....	13
Dödsfall barn/elev	14
Dödsfall personal.....	15
Allvarlig självskada samt suicidförsök	16
Suicid	18
Klassrumssamtal.....	20
Bilaga 1 Flaggning vid dödsfall och begravning.....	22
Bilaga 2 Viktiga telefonnummer	23
Bilaga 3 Förslag till informationsbrev, dödsfall	24
Bilaga 3 Förslag till informationsbrev, olycka.....	24
Bilaga 4 Om sorg.....	25
Bilaga 5 Enhetens nätverk av kontakter	26
Bilaga 6 Varningstecken och riskfaktorer	27
Bilaga 7 Lokal rutin för Östhammars kommun - händelseanalys vid suicid under 18 år	29

Krisledningsorganisation Barn- och utbildningskontoret

Allmänt

Vad är en kris

Olyckor – både i och utanför skolan, pandemier, svårare sjukdom, större tillbud inklusive hot om våld, skolbränder, risk att en allvarlig olycka skulle kunnat ha inträffat, naturkatastrofer som exempelvis översvämningar och snöstorm. Kriser kan också uppstå ur mindre allvarliga situationer som dock får allvarliga konsekvenser för organisationen, till exempel negativ publicitet i massmedia och/eller allmän ryktesspridning, särbehandling, trakasserier och social oro.

Oavsett vad som hänt påbörjar den lokala krisgruppen sitt arbete så snart de får kännedom om krissituationen.

Krispärm

Alla enheter ska samla kontaktuppgifter till lokal krisgrupp, anhöriglistor och annan krisinformation i en krispärm som uppdateras minst två gånger per år. Ett alternativ till krispärm är att samla samma information på en hemsida/lärplattform, men se till att informationen är lätt att hitta och informera återkommande om var den finns. Ansvarig för krispärmen är krisgruppen på varje nivå i verksamheten. Mallar för krispärm finns på BoU's intranätsida.

Lokala krisgrupper

Varje enhet ska ha en lokal krisgrupp. Ledningen för skolan, administratör, arbetslagsledare och delar av elevhälsan bör ingå i krisgruppen. Namn, kontaktuppgifter och var gruppen ska träffas vid en kris ska finnas i varje enhets krispärm. Rektor är sammankallande.

Den lokala krisgruppen ansvarar för att all personal med regelbundenhet diskuterar vad som ska göras vid en kris (varna, larma 112, kontakta chef) samt att HLR och brandutbildningar genomförs. Information om hur vi ska arbeta vid kriser (stöd till personal, barn osv) ska finnas i alla enheters krispärmar, länkar till användbara dokument finns på BoU's intranätsida.

Vid större olyckor eller tillbud kontaktas BoU's krisgrupp för stöd och råd.

Det är särskilt viktigt att tänka över hur, och i vilka medier, vi informerar vid kriser. Vid minsta tveksamhet kontaktas Barn- och utbildningskontorets krisgrupp.

Barn- och utbildningskontorets (BoU) krisgrupp

BoU's krisgrupp utgörs av centrala ledningsgruppen (CLG). Kontaktuppgifter finns på Barn- och utbildningskontorets intranätsida. BoU's krisgrupp påbörjar sitt arbete vid större olyckor och tillbud. Barn- och utbildningschef är sammankallande och gruppen träffas på Kommunhuset, i glasbubblan. Om digitalt möte anges det särskilt i inbjudan.

När BoU's krisgrupp träder i arbete informeras kommunens säkerhetssamordnare, Östhammar Direkt samt Barn- och utbildningsnämndens ordförande. BoU's krisgrupp kontaktar också kommunikatör för planering av information internt och externt.

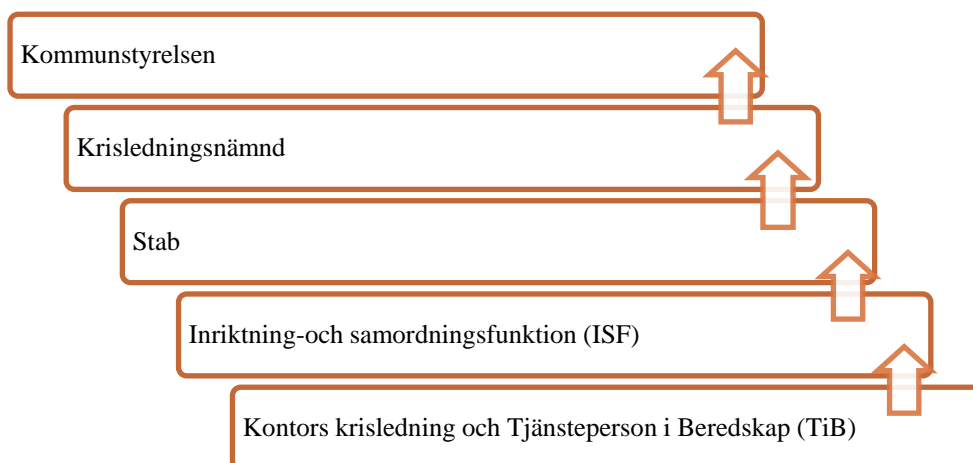
BoU's krisgrupp ansvarar för att sprida information om kommunens krishanteringsarbete samt för att initiera Risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) med regelbundenhet.

Krisledningsnämnd

Om en extraordinär händelse inträffar i kommunen så övertar kommunens krisledningsnämnd ansvaret för olika insatser som behöver genomföras. Det är kommunstyrelsens arbetsutskott som är krisledningsnämnd i kommunen. Det är krisledningsnämnden som fattar beslut om en händelse utgör en extraordinär händelse och om krisledningsnämnden ska träda i funktion.

Vid en kärnteknisk händelse flyttas ledning och information till Länsstyrelsen. Kommunen ser till att upprätthålla verksamheter utifrån Länsstyrelsens fattade beslut.

Östhammars kommun krisorganisation

TiB – tjänsteman i beredskap

När TiB skapat en lägesbild, vidtagit initiala åtgärder och sett behovet av krishantering eller att en inriktnings- och samordningsfunktion/stab behöver initieras kontaktas kommundirektören. Beroende på händelse och omfattning avgörs om och vilka verksamheter/funktioner som ska sammankallas till en inriktnings- och samordningsfunktion utöver de fasta rollerna.

POSOM – grupp för psykiskt och social omhändertagande

POSOM, där både interna och externa organisationer och myndigheter finns representerade, aktiveras av Krisledningsnämnden eller Krisledningsgruppen. Barn- och utbildningskontoret har en representant i POSOM-gruppen.

Lokal krisgrupp

Enhet/Enheter	
Senaste uppdaterad	
Mötesplats vid kris	

Representant	Namn, arbetstelefon, hemtelefon
Verksamhetschef	
Rektor/chef	
Bitr/prog rektor/chef	
Administratör	
Arbetslagsledare	
Arbetslagsledare	
Arbetslagsledare	
Speciallärare	
Kurator	
Skolsköterska	
Övrig elevhälsa	
Annan representant, internt eller externt (t ex kyrka, polis*)	

*Kommunens POSOM-grupp kallas bara in av Krisledningsnämnden eller den centrala Krisledningsgruppen vid extraordinära händelser

Handlingsplan Ortledningsgruppens krisgrupp

När ett meddelande når skolan/förskolan om att en större olycka eller liknande inträffat, samlas de som kan i krisgruppen omgående på expeditionen på skolan alt. förskola. Den som får meddelandet ser till att tidpunkt samt kontaktuppgifter för samtalet/meddelandet antecknas och övriga information som är av betydelse samt meddelar rektor. Därefter ser rektor till att alla i gruppen kallas och gör bedömningen om vart gruppen ska samlas. Gruppen bedömer om ytterligare resurspersonal ska ingå i krisgruppen (t.ex. annan personal på skolan/förskola).

1. Gruppen består av rektorer och administratör
2. Krisgruppen samlas i konferensrummet i skola/förskola.
3. Frågor som ska klargöras i krisgruppen. En handlingsplan upprättas som dokumenteras på whiteboarden eller på annat sätt.
 - Vad har hänt? Hur gick det till?
 - Vad vet vi om händelsen och vad har redan gjorts?
 - Vilka är de drabbade/inblandade?
 - Vad ska gruppen göra?
 - Vem har ansvar för vad? Vilka åtgärder behövs?
 - Undersök/uppskatta behovet av krisinformation på flera språk än svenska. Vid behov av tolk kontaktas Språkservice Sverige AB 0770-457 458.
 - Larmkedjor på respektive enhet kontaktas
4. Ansvariga för det fortsatta arbetet:
 - Intern information till alla elever, all personal och vårdnadshavare om det inträffade och hur gruppen ska fungera: **utsedd rektor**
 - Extern information till massmedia och kontakt med samhällets övriga resurser: **rektor som utses eller verksamhetschef samt barn- och utbildningschef.**
 - Omhändertagande, fysiskt och psykiskt: **skolkurator/skolsköterska vid behov.** Se över ev. andra resurser som finns att tillgå t.ex. en samordnare/arbetslagsledare eller ytterligare rektor.
 - Inkommande samtal: **administratör.** Administratören är också ansvarig för att uppdatera Unikum vid behov. Personal påminns att inte svara på inkommande samtal.
 - Ta fram personal och elevuppgifter: **administratör.**
 - Kontakt med anhöriga: **rektor på respektive enhet.** En telefon (administratör) används för inkommande samtal. Administratören informerar växel 0173-860 00 händelsen
 - Påminn om tystnadsplikten.

Allvarliga tillbud/olycka eller katastrof barn/elever och personal på eller utanför förskola/skola

(Akut sjukdom, astmaanfall, olyckshändelse, trafikolycka, självmordsförsök, mordförsök etc.)

Akut på plats

LARMA 112 och se till att någon stannar hos den drabbade.

Första hjälpen insatser utifrån behov. Fördela medarbetare som kan ta hand om barn/elever. Håll obehöriga borta. Trösta och lugna.

- Familjen underrättas om olyckan. Vid ev. dödsbud meddelas det av polis, inte av oss. Exempel: Det har hänt en allvarlig olycka, ambulans är tillkallad. Möt oss på sjukhuset.
- Rektor informeras och om det finns behov sammankallas krisgruppen.
- Stöd till berörd personal och ett första samtal om det som hänt.
- Rektor meddelar verksamhetschef.
- Rektor tillsammans med verksamhetschef ansvarar för eventuell kontakt med massmedia. Om massmedia kommer till platsen skyddas barn/elever/personal och eventuellt familj.

Krisgruppen gör bedömning av

- Händelsens omedelbara effekt på barn, personal och övriga.
- Vilka barn och anställda som har behov av särskild uppföljning och om hjälp utifrån behövs.
- Vilka ska informeras exempelvis elevhälsa.
- Sekretess.

Personal informerar barnen

- Så enkelt och så öppet som möjligt om olyckan/sjukdom (viktigt att alla barn får samma information).
- Ge barnen god tid att tala om sina tankar.
- Om vad som kommer att hända.
- Använda gärna papper/pennor så att barnen kan bearbeta händelsen genom bilder.

Plan för resten av dagen

- Stöd i barngrupp/klassen.
- Information till andra inom skolområdet.
- Vid dödsfall se: dödsfall barn/personal.
- Rektor ansvarar för att utan dröjsmål underrätta Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan om att en allvarlig olycka eller ett allvarligt tillbud inträffar på arbetsplatsen, anmälan görs via KIA via Ines [IA - Welcome to IA \(iasystemet.se\)](https://iasystemet.se)

- Bestäm ett möte med personalen för att diskutera planerna för följande dag. Alla anställda i berörda barngrupper/klasser deltar i mötet.

Uppföljning

- Krisgruppen samlas vid behov och går igenom vad som hänt och händer. Erbjud samtalsstöd hos företagshälsovård vid behov samt skolpsykolog.
- Håll regelbundna möten med personalen för aktuell information och redogör för den vidare planeringen.
- Ha kontinuerlig kontakt med berörda vårdnadshavare och diskutera hur den fortsatta kontakten ska se ut.
- Om person blivit inlagd på sjukhus, besluta om vem som håller kontakten.
- Var uppmärksam på barn/elevs reaktioner och anpassa åtgärder därefter.
- Planera återkomsten till förskolan/skolan tillsammans med anhöriga för att göra det så bra som möjligt.

Vid allvarligt tillbud, sjukdom eller dödsfall under ledighet

När informationen nått rektor ansvarar rektor för:

- Kontrollera uppgifterna om det som skett och sammankalla vid behov krisgruppen, innan detta förmedlas till personal och barn/elever. Vid dödsfall ska krisgruppen sammankallas direkt efter ledigheten för att bedöma vilka åtgärder som kan vara motiverade.
- Samla in så många fakta som möjligt om händelsen från vårdnadshavare och andra inblandade.
- Ansvara för att det görs upp en plan för resten av dagen.
- Ansvara för att information till all personal vid enheten.

Information bör innehålla:

- När, var och hur olyckshändelsen inträffade.
- Var andra barn/personal närvarande?
- Var finns det drabbade barnet/personalen nu?
- Personalen ansvarar för att informera sin barngrupp/klass.

Misstanke om misshandel och/eller sexuella övergrepp mot barn

Direkt efter misstanke

- Personal underrättar rektor.
- Rektor ser till att nödvändiga åtgärder vidtas utan dröjsmål.
- Behöver rektor stöd - rådfråga kommunens socialtjänst.
- Anmälan görs via telefon eller skriftligt till socialtjänst. Kom ihåg anmälningsplikten vid minsta oro eller misstanke om fara finns för underårigs hälsa eller utveckling.
- Vid misstankar om att barnet/eleven utsätts för misshandel och/eller sexuella övergrepp där vårdnadshavare kan vara inblandade ska **vårdnadshavare INTE kontaktas**, detta för att skydda barnet från eventuellt vidare övergrepp.
- Börja inga egna "utredningar" om ni tror att något barn/elev far illa.
- **Tänk på att sekretess råder annat än till närmaste chef.**

Vid utredning

- När socialsekreterare påbörjar sin utredning, är du skyldig att lämna ut alla uppgifter som kan vara av betydelse. Utredaren har enligt sekretesslagen ingen motsvarande skyldighet mot dig.
- Du måste samarbeta vid eventuell polisutredning, när fara för barnets/elevens hälsa och utveckling föreligger.
- Var medveten om att en anmälan inte alltid leder till att familjen accepterar erbjudet stöd. Socialtjänstlagen bygger på frivillighet och det är endast i allvarliga fall som tvångsåtgärd kan bli aktuell. Även en utredning som läggs ned utan åtgärd är dock betydelsefull, eftersom att vårdnadshavare kontaktats och därmed blivit medveten om hur andra ser på barnets situation.

Uppföljning

- Det räcker inte med att anmäla och sedan bara vänta på att något ska hända. Ta ny kontakt med socialsekreteraren om förhållandena för barnet/eleven fortsätter att vara dåliga efter anmälan. Du måste hela tiden ge löpande information kring det som är viktigt och som du har kännedom om samt vid behov göra en ny orosanmälan.

Riktlinjer angående handlingsplan – När barn försvinner

Varje enhet måste ha en handlingsplan för när barn/elever avviker från förskola, skola eller fritids. Nedanstående punkter är tänkta att fungera som en utgångspunkt och ett stöd i samband med upprättandet av en sådan. Punkterna är grupperade under kategorierna förebyggande och åtgärdande.

Förebyggande

- Uppdaterade kontakt- och telefonlistor till vårdnadshavare och krisgrupp ska finnas lättillgängliga på väl känd plats för såväl ordinarie personal som vikarier.
- Försäkra er om att medarbetarna känner till adressen till enheten samt att den finns lätt tillgänglig på arbetsplatsen.
- Märk alla bärbara telefoner så att ni snabbt kan uppge vilket nummer ni ringer ifrån.
- Säkrade närvaro/frånvarosystem måste finnas så att man snabbt kan konstatera om någon saknas.
- Försäkra er om att eventuella grindar och låsanordningar fungerar och används som de ska.
- Samtliga barn på förskolan ska vid utomhusaktiviteter använda neonväst med förskolans namn, och telefonnummer väl synligt.

Åtgärdande (när du upptäcker att ett barn saknas)

Kartlägg

- Vad är klockan?
- Vilka vanor har barnet/verksamheten?
- Har barnet allergi, diabetes eller dylikt?
- Var sågs barnet senast?
- Med vem?
- Hur var barnet klätt?

Ta hjälp av dina arbetskamrater

- Sök noga på förskolan, både inom- och utomhus; informera alla vuxna/alla avdelningar.
- Leta i omgivningen (prioritera farliga platser samt barnets hem eller dess närhet).
- Om du inte finner barnet inom max 10 minuter: Ring 112.
- Informera vårdnadshavarna.
- Informera rektor.

Fördela resurser och ansvar

- Utse en person som har telefon tillgänglig, som samordnar och fördelar ansvar samt koordinerar kontakter med berörda.
- Utse ansvarig för övriga barn.
- Leta systematiskt.
- Nyttja alla resurser på förskolan, ta även hjälp av vårdnadshavarna.

När barnet hittats – informera polis, vårdnadshavare och övriga inblandade.

Barn/elev/personal som mister nära anhörig

Tiden närmast efter dödsfallet

I samband med att förskolan/skolan/arbetsplats underrättas om dödsfallet, tillfrågas anhöriga om barn/elever/kollegor kan meddelas på förskola/skola. Rektor/biträdande/program rektor informeras. Krisgruppen informeras och kontaktas vid behov. Rektor informerar personalen.

Mentor pratar med den drabbade eleven. Om barnet/eleven är hemma några dagar ska hen ha bekräftelse från mentor/pedagog att "vi vet/vi tänker på dig och vi finns om du behöver oss". Hjälpt klasskamraterna/barnen att inte känna rädsla för mötet.

Om det gäller barn

Tala öppet i barngruppen/klassen medan det drabbade barnet är borta, om familjen så önskar. Berätta om möjligt vad som hänt. Förbered barngruppen på att deras kompis kan vara känsligare än vanligt, och att de därför bör visa extra omtanke. Lyckas du som vuxen behålla lugnet brukar det skapa trygghet hos barnet, men är den vuxne själv rädd och barnet märker det, brukar denna känsla smitta. Somliga barn vill vara närvarande, när övriga informeras, andra föredrar att inte delta. Samtala om sorg och sorgereaktioner med barn/elevgruppen, men se till att det berörda barnet/elev är beredd på detta.

Låt barnet/eleven/personalen själv bestämma hur mycket hen vill tala om det som hänt. Låt den berörda veta att du finns där och är beredd att lyssna om hen behöver någon att prata med. Den sörjande kan behöva särskild hjälp senare. Informera fortlöpande de anhöriga om hur det går för barnet/eleven.

Uppföljning

Personalen är observant på sorgereaktioner. Somliga kommer snabbt igång med sorgearbetet efter dödsfallet. Andra uppvisar inga märkbara reaktioner förrän senare. Skuld känslor är typiska inslag i sorgereaktionen hos barn/elever. Skuld känslorna är ofta knutna till att de kan fortsätta leka och ha roligt.

Hos tonåringar hänger det ofta samman med att saker som skett före olyckan tillmäts större betydelse. Dog hon för att jag sa att hon var dum? Dog han för att jag sparkade honom en gång? I detta sammanhang är rådgivning och tillrättalägganden av största betydelse.

Följande ledord utgör en grund för ett bra omhändertagande:

- Håll om – fysisk kontakt har lugnande påverkan.
- Håll dig nära – människor i chock kan bli utåtagerande.
- Håll tyst – lyssna och låt den drabbade prata.
- Håll ut – räkna med att den drabbade behöver stöd under lång tid.
- Håll i – Erbjud något att äta och drick till den drabbade.

Var en medmänniska!

Dödsfall barn/elev

- Den som tar emot budet underrättar rektor som rådgör med vårdnadshavare om hur informationen bör gå vidare. Därefter underrättas biträdande/program rektor och mentor/avdelningspersonal omgående.
- Rektor sammankallar krisgrupp. Krisgruppen gör en bedömning om förskolan/skolans vidare åtgärder.
- Rektor/krisgrupp samlar berörd personal för genomgång av fakta kring händelsen, planer för vidare åtgärder, planerade stödåtgärder samt fördelning av ansvarsuppgifter.
- Mentor/mentorpedagoger informerar berörda klasser/barngrupper. Tala öppet och konkret om händelsen, möt barnen/eleverna på deras nivå och svara på deras frågor. Låt barn/elever tala om sina känslor.
- Vid behov information till klassens/barngruppens vårdnadshavare av mentor/pedagog/representant för krisgruppen.
- Eventuell flaggning sker vid lämplig tidpunkt (se bilaga 1).
- Mentor/pedagog/representant för krisgruppen håller kontinuerlig kontakt med den avlidne elevens/barnets vårdnadshavare och berättar vad skolan gör.
- Rådgör med den avlidnes vårdnadshavare om deltagande vid begravning.

Om en elev/barn skadas svårt eller avlider under skoldagen tillkommer följande

- Medicinsk första hjälp av personal på skolan/förskola. Personal stannar hos skadade.
- Information till vårdnadshavare.
- Kontrollera om det finns syskon i andra klasser/grupper.
- Krisgruppen beslutar hur syskonen informeras och tas om hand. Hjälp dem snarast till platsen där vårdnadshavare befinner sig.
- De som varit med vid olyckan bör så snart som möjligt göra ett besök vid olycksplatsen tillsammans med stödpersoner.

Förslag på information att delge finns i bilaga 3.

Dödsfall personal

- All personal samlas av rektor för information.
- **Hör först med anhöriga om vilken information som får föras vidare.**
- Krisgruppen sammankallas.
- Berörda grupper/klasser informeras direkt efter personalinformationen samt meddela vårdnadshavare. Samtala öppet och konkret om det som hänt. Låt barn/elev tala om sina tankar och känslor.
- Kondoleanser.
- Flagging sker vid lämplig tidpunkt (se bilaga).
- Kontakta anhöriga, informera om vad förskolan/skolan har gjort. Ge eventuellt möjlighet att medverka i minnesstunden.
- Förskolan/skolan ordnar lämplig minnesstund.

Allvarlig självskada samt suicidförsök

Viktigt! Om du misstänker akut fara för livet gäller inga krav på samtycke eller sekretess i kontakt med blåljuspersonal och akut sjukvård när det gäller uppgifter som behöver lämnas för att rädda liv.

Steg 1 Säkra situationen och ring 112 (vid upptäckt av allvarlig/livshotande självskada eller självmordsförsök)

- **Ge LABC** Livsfarligt läge – Andning – Blödning – Chock (vid förgiftning, överdosering av läkemedel, svår blödning och pulsåderblödning)
- I möjligaste mån, skydda eleven från närvaro av andra elever och personal som inte fyller en funktion på plats.
- Utsätt inte dig själv för fara.
- Om möjligt, påkalla hjälp av någon annan i närheten men var inte två i kontakten med den unga personen.
- Agera genom att kontakta och avleda utan att provocera och skrämna.
- Lämna inte personen ensam!
- Om möjligt, avlägsna tillgången till några medel för att ta sitt liv t.ex. mediciner samt vapen som kan användas för att skada sig själv eller andra.
- Vid risk för att utsätta sig för egen fara, invänta 112.
- Utse någon från personalen att möta upp blåljuspersonalen.

Steg 2 Aktivera skolans krisplan

- Rektor beslutar i samråd med polis eller insatsledare på plats hur kontakten med anhöriga/vårdnadshavare ska genomföras. Samarbete med föräldrar/anhöriga är oerhört viktigt.
- Rektor beslutar om och i så fall hur elever och skolpersonal ska informeras. Det kan vara viktigt för att förhindra ryktesspridning. Informationen ska vara saklig och de frågor som ställs ska också besvaras så sakligt som möjligt.
- Om media hör av sig, var försiktig med uttalanden. Endast den av krisgruppen utsedda medieansvarig, bör ansvara för denna kontakt.
- Om händelsen är känd måste tid och utrymme ges i klassrummen så att eleverna får möjlighet att bearbeta sina känslor.
- Särskild uppmärksamhet bör riktas till de elever och till den skolpersonal som är nära den elev det gäller. Elever som är extra sårbara, bör också ägnas särskild uppmärksamhet och vid behov hänvisas till psykolog eller kurator.

Steg 3 Fortsatt arbete med stöd till eleven

- Fråga om viktiga personer som vårdnadshavare eller nära anhöriga vet hur hen mår. Stöd personen att berätta för dessa och erbjud dig att vara den som tar kontakt.

- Grundregeln är att vårdnadshavare får information så de kan ha ett fortsatt huvudansvar för sitt barn. Ibland är det inte lämpligt och om den unga är under 18 år behöver då kontakt tas med socialtjänsten.
- Vid behov kan alla berörda skapa en grupp på skolan och om möjligt inkludera vårdnadshavare och arbeta tillsammans med eleven i centrum.
- Be eleven om att få kontakta andra professionella som kan bidra och bryt sekretess om det handlar om att akut kunna rädda liv.
- Gå aldrig med på att tiga om självmordsavsikter!

Steg 4 Uppföljning av händelsen

- Rektor initierar ett möte för uppföljning av händelsen i skolans elevhälsteam inom en månad.
- Det uppföljande mötet är ett led i att, på organisatorisk nivå, hantera efterförloppet av krisen som händelsen kan innebära samt fånga in aspekter av lärande med samverkande parter för att förebygga suicid, suicidförsök och allvarlig självskada på skolan.
- Händelseanalys vid suicid under 18 år (regional rutin).

Enhetens nätverk av kontakter finns i bilaga 5 (fylls i på enheten)

Exempel på varningstecken och riskfaktorer finns i bilaga 6

Lokal rutin för Östhammars kommun - händelseanalys vid suicid under 18 år – bilaga 7

Suicid

Med dagens sociala medier sprids information mycket snabbt, skolan behöver vara förberedd för att kunna agera snabbt och korrekt vid en suicidhändelse. Det är av vikt att man får suicid/dödsfall bekräftat från en säker källa.

- Samla krisgruppen.
- Utse kontaktperson för vårdnadshavare.
- Informera/kontakta barn- och elevhälsan och övriga rektorer.
- Överväg om kyrka/moské eller liknande ska kontaktas för samarbete.
- Kontakta vårdnadshavare för att beklaga det som inträffat samt för information om vad som har hänt. I samarbete med vårdnadshavare beslutas hur skolan ska agera och informera elever och personal.
- Krisgruppen informerar först närmast berörd personal och sedan den övriga personalgruppen.
- Om media hör av sig, var försiktig med uttalanden och undvik att gå in på hur och var personen suiciderade. Endast den av krisgruppen utsedda medieansvariga bör ansvara för denna kontakt.
- [Beslutsstöd och checklista för skolpersonal - Suicide Zero](#)

Information till elever

- Beslut fattas om vilka elevgrupper som ska informeras och hur. Troligen är många elever på skolan redan informerade i någon utsträckning via sociala medier.
- Mentorerna och elevhälsopersonal deltar vid information till närmast berörd klass/klasser. Eventuell skriftlig information som mentorerna kan läsa upp.
- Eleverna bör informeras samtidigt i mindre grupper (t.ex. klassvis). Informationen ska vara saklig, utan detaljer om hur suicidet gick till. Betona att eleven hade det svårt på olika sätt och hur hårt det drabbar de anhöriga. Undvik att idealisera eller skönmåla någonting i samband med suicidet. Eleverna ska ges tid att prata om det som hänt, schemat kan behöva anpassas. Eleverna behöver också få information om vart de kan vända sig vid behov (Ungdomsmottagningen, BUP etc.) – att elevhälsan finns tillgänglig och var, eventuell gemensam samlingsplats. Vidare behöver eleverna få information om att det är normalt att ha olika känslor som t.ex. sorg och ilska, det finns inget "rätt" sätt att känna sig.
- Elever som uppvisar mycket starka reaktioner kan behöva enskilt samtal. Många elever kommer inte att uppvisa reaktioner, var uppmärksam om en elev som var nära offret (vän eller ovän) inte gör det. Särskild uppmärksamhet ska riktas till de elever och personal som var nära den som tog sitt liv samt elever som man sedan tidigare vet är sårbara.
- Vårdnadshavare behöver informeras om hur skolan hanterar det som hänt och vart man kan vända sig vid behov av mer stöd.

Ceremonier

- Konsultera skolpsykolog för att planera för eventuell minnesstund, minnesplats med ljus och bok för att skriva hälsning.
- Överväg varje åtgärd noga - övervaka vad som händer och var medveten om att det eventuellt kan finnas negativa konsekvenser av dessa åtgärder.
- Skolan bör så snart som möjligt återgå till normala rutiner men vara uppmärksam på elevernas känslomässiga status under en längre tid.

Klassrumssamtal

Syfte

Att klarlägga vad som hänt, ge eleverna möjlighet att dela sina reaktioner, berätta för dem att reaktionerna inte är onormala, att stötta varandra. Klassrumssamtalen syftar även till att förhindra spekulationer och ryktesspridning.

Samtalet leds, efter samråd med krisgruppen, av två lärare (mentorer) som är väl kända för eleverna, vid behov tillsammans med personal från elevhälsan.

Regler/Struktur för samtalet som presenteras för eleverna

Man ska inte berätta för andra utanför klassen vad klasskompisarna berättat om. Ingen ska i efterhand kritiseras eller retas för vad som sagts eller på vilket sätt man reagerat. Var och en ska tala för sig själv, ingen talar för någon annan.

Bortsett från att alla ska säga hur de fått veta vad som hänt, är ingen tvingad att yttra sig under samtalet. Man får sitta tyst och lyssna på de andra om man vill.

Samtalet struktureras enligt följande:

Introduktion

Här betonas att man drabbas av tankar, intryck och reaktioner när något svårt och oförutsett händer. Det är lättare att förstå och hantera om man pratar om det. Ibland gör det ont att prata om det men detta leder till att det gör mindre ont längre fram.

Faktafasen/Reaktionsfasen

Elevernas stora behov av konkret information underskattas ofta av de vuxna. Denna del av samtalet är en form av ömsesidigt informationsutbyte. Det syftar till att motverka missförstånd och ryktesspridning. Det ger även klassen en gemensam plattform att stå på. Här kan man identifiera vilka elever som eventuellt behöver extra stöd. Även mentorn berättar om sina känslor och tankar.

Exempel på typ av frågor:

- *Hur/När fick du veta?*
- *Vilken var din första tanke när du fick höra talas om händelsen?*
- *Var var du när du fick veta?*
- *Vad tänkte/kände du då?*
- *Är det någon mer som känner igen det "Olle" pratar om här?*
- *Vad tänker du nu?*
- *Hur går vi vidare?*

Informationsfasen

Mentor sammanfattar vad som sagts och betonar likheter i deras tankar och reaktioner. Eleverna får också höra om normala reaktioner och att det inte är farligt om de upplever detta.

Lärarna kan vidare uppmana eleverna att:

- Tala med sina vänner om det som hänt, men inte om det som sagts under klassrumssamtalet.
- Tala med sina föräldrar om tankar och intryck.
- Skriva dagbok.
- Stötta varandra under den närmaste tiden.
- Skaffa sig faktaupplysningar om de känner att de behöver det.
- Vid behov ta kontakt med lärare/kurator (alt. krisgrupp.)

Avslutningsfasen

Planer för den närmaste framtiden läggs upp. Man avtalar om eventuell uppföljning av samtalet, när detta ska ske och vilka det berör. Låt alla få möjlighet att säga något om hur de ser på framtiden. Om det är fråga om ett dödsfall, ska tankarna förberedas på vilken roll klassen ska ha vid jordfästningen osv...

Påminn om att man inte pratar utanför klassen vad klasskompisarna berättat om under klassrumssamtalet!

Flaggning vid dödsfall och begravning

Vid dödsfall och begravning hissas flaggan på "halv stång". Begreppet avser fasadstänger där flaggan ska befinna sig på halva stången.

På fristående flaggstänger ska flaggan vara hissad till 2/3 av stångens höjd.

Flaggan ska först hissas i topp och omedelbart därefter halas ner till angiven höjd. Även då flaggan halas ska den först hissas i topp.

Flaggning på halv stång sker i regel vid följande tillfällen:

- Den dag då dödsfallet inträffar eller dagen efter beroende på vilket klockslag dödsfallet tillkännages. Får man beskedet efter kl. 12.00, väntar man till dagen efter.
- Sker dödsfallet t ex en lördag och det föranleder flaggning på arbetsplats eller skola, hissas flaggan på halv stång påföljande arbetsdag.
- Eftersom flaggan främst är en nationell symbol försöker man undvika flaggning på halv stång för enskild person, på allmän flaggdag. Flaggning på halv stång sker därför lämpligen dagen efter allmän flaggdag.
- Flaggning på halv stång sker även på begravningsdagen. Då begravningstjänsten är avslutad hissas flaggan i topp, varefter den omedelbart, eller vid ordinarie tid (solens nedgång) halas.
- Vid begravning av kunglig person sker flaggning på "halv stång" hela dagen.

Viktiga telefonnummer

SOS Alarm: 112

Polisen: 114 14

Akutmottagningen: UAS 018 – 611 00 00

Akutmottagningen Östhammar: 0173 – 881 40

Sjukvårdsrådgivningen: 1177

Socialtjänsten: Dagtid 0173-860 00, kvällstid 018-15 00 00¹

¹ Ring socialjouren i Uppsala om du behöver akut hjälp av socialtjänsten kvällar och helger.

Förslag till informationsbrev, dödsfall

Vi har idag tagit emot det tragiska beskedet atthar avlidit.

Detta är ofattbart och berör oss starkt. Under de närmaste dagarna kommer vi därför att ägna mycket tid åt att samtala om det som inträffat. Förskolans/skolans krisgrupp kommer att finnas tillgängliga.

När någon dör kan andra påverkas under lång tid. Barn/ungdomar reagerar på olika sätt. Vi måste därför tillsammans uppmärksamma barn/ungdomars signaler och tala öppet om det som inträffat.

Ta gärna kontakt med oss vid frågor.

.....

Rektor

Förslag till informationsbrev, olycka

Information till vårdnadshavare

Tyvärr har det idag inträffat en olycka på förskolan/skolan och det är viktigt att ni får information om detta.

Här görs en kort beskrivning av vad som hänt.

När en händelse av denna typ sker så vet vi att det kan påverka både barn, vårdnadshavare och personal. Därmed inte sagt att alla reagerar särskilt på händelsen, det ser olika ut för alla. När vi på förskola/skola pratar med barn/elever om vad som hänt, gör vi det på ett sätt som är anpassat till barn och elevers ålder och utveckling, så det blir begripligt som möjligt för dem.

Vi kommer också vara extra lyhörda och fånga upp barn/elevs funderingar, frågor och ev. reaktioner. Om ni vårdnadshavare har några funderingar och frågor får ni gärna komma till oss på förskola/skola, så svarar vi så gott vi kan.

Det går också bra att ta kontakt med rektor [namn och telefon].

Med vänlig hälsning

.....

Om sorg

Sorg är alla de känslor, tankar, kroppsliga reaktioner och förändrade beteenden som du kan få vid en förlust. Sorg kan vara olika för olika personer men kan också variera mycket hos en person. Det kan vara smärtsamt, jobbigt och tröttande med sorg. De flesta människor upplever sorg åtminstone någon gång i livet.

Hur kan jag reagera vid sorg?

En del gråter mycket när de sörjer, andra gråter inte alls. En del vill prata om det som har hänt, andra vill sörja för sig själva. Samma person kan sörja på olika sätt vid olika tillfällen. Reaktionerna kan växla.

Här är exempel på reaktioner som kan komma vid sorg:

- överklighetskänslor
- saknad och längtan efter den som har dött
- förtvivlan och nedstämdhet
- känslor av övergivenhet, tomhet eller meningslöshet
- oro eller ångest
- ilska och irritation
- ständiga tankar på den som har dött och på döden
- skuld-känslor

Du kan börja tänka mycket på frågor om varför vi finns: Vad är meningen med livet? Varför kunde detta inträffa? Varför är jag drabbad? Hur kan mitt liv bli meningsfullt igen?

Texten är tagen från 1177.se där mer information om sorg finns. Se gärna länkarna för mer information om sorg hos barn respektive vuxna.

<https://www.1177.se/Uppsala-lan/barn--gravid/nar-familjelivet-ar-svart/nar-barn-mar-daligt/sorg-hos-barn-och-unga/>

<https://www.1177.se/Uppsala-lan/liv--halsa/psykisk-halsa/sorg-nar-nagon-har-dott/>

Enhetens nätverk av kontakter

Din arbetsplats/enhets nätverk av kontakter för att rädda liv:

CHEF OCH KOLLEGOR:

Ta stöd av närmaste chef och kollegor i den akuta situationen.

Ta stöd av interna rutiner vid akuta situationer om de finns framtagna.

SAMORDNARE SKOLAN:

Fyll i namn, profession, telefonnummer till personer med särskilt ansvar/kompetens på skolan att samordna/ge råd och stöd i akuta situationer.

VÅRDCENTRAL/PRIMÄRVÅRD:

Fyll i namn och telefonnummer till närliggande vårdcentral.

BARN- OCH UNGDOMSPSYKIATRI:

Fyll i namn och telefonnummer till närliggande bup.

ANHÖRIGAI:

Kontaktuppgifter att ringa i den aktuella situationen.

ANNAT:

Varningstecken och riskfaktorer²

Symtom och varningstecken att reagera på som akuta – ”skarpt läge”

- Djup nedstämdhet
- Stark hopplöshet eller uppgivenhet och alla uttryck för att inte orka med livet eller att tänka sig döden som en befrielse eller utväg
- Samtidig påverkan av alkohol och droger eller ett känt riskbruk med eller utan beroende
- Uttryck för att vara en belastning för andra, eller en person med ett omöjligt, ensamt eller ohjälpligt misslyckat liv
- Nödständhet och allvarlig oro eller nedstämdhet kopplat till aktuella händelser (som separationer, förlust av närstående, förlust av socialt anseende eller sammanhang)
- Oroväckande, avvikande, handlingar som kan tyda på att personen håller på att ta avsked eller ordna för en värld där hen inte längre finns
- Övåntad och kraftig återhämtning och till synes betryggande normalisering hos en person som varit socialt och psykiskt nödställd med eller utan sjukdom (Det är hos ungdomar mycket vanligare att de inte har en psykisk sjukdom och inte har haft någon vårdkontakt men att livsproblem och sociala svårigheter kan leda till en suicidal olyckskedja)
- Personlighetsproblematik såsom emotionellt instabilt (borderline) och antisocialt eller uppförandestört (barn) beteende
- Ointresse för tidigare aktiviteter och intressen, inte minst närstående och socialt umgänge
- Social utsatthet som mobbning och psykisk och social misshandel, offentlig skandalisering efter andras eller egna handlingar, sexuella övergrepp och övrig fysisk misshandel
- Aggressivitet, våldsbänagenhet, farlighet eller självdestruktivitet och självskadebeteende
- Större och oroväckande beteendeförändringar, särskilt på kortare tid, (t ex undandragande och isolering, skolk, stark försämrad prestation i skolan och likgiltighet för detta, sämre egenvård inklusive hygien, mat, sömn och motion)
- Svår ångest eller rastlöshet och irritabilitet
- Svår sömnstörning
- Hotfulla psykotiska föreställningar om t.ex. förföljelse eller plågsamma uppmånande röster

² Suicide Zero [SuicideZero_Skolan_Beslutsstod_Forsok_v7.pdf](#)

Riskfaktorer för självmord (suicid)

Viktiga riskfaktorer att känna till och som har helt olika betydelse för olika personligheter i olika livssituationer. Man kan inte bestämma risken för självmord för att några faktorer föreligger hos en person, men förekomst av flera eller viktiga faktorer hos en person i nöd ger anledning att vara mer observant.

- Tidigare självmordsförsök
- Tidigare eller aktuellt allvarligt självskadebeteende
- Depressionssjukdom och bipolär sjukdom
- Schizofreni och schizofreniliknande sjukdom
- Långvarig/kronisk ätstörning
- Personlighetssyndrom, (särskilt med stresskänslighet, lättväckt aggressivitet och lättkränkthet samt fr.a. impulsivitet)
- Neuropsykiatriska funktionsvariationer (t.ex. autismspektrumstörningar, ADHD, Tourettes syndrom)
- HBTQI+ -personer
- Substansbrukssyndrom ("missbruk") med eller utan beroende
- Tidigare användande av alkohol vid kris och nedstämdhet
- Allvarlig kroppslig sjukdom och smärtproblematik
- Självmord och suicidalitet (självmordstankar/planer/försök/fullbordat självmord) i familjen (även släkten) och bland närstående/vänner
- Svår utsatthet och traumatisering under den tidiga barndomen
- Normbrytande beteende, lagbrott, kriminalitet
- Utlandsfödd, särskilt med ursprung i krigshärjade länder och särskilt ensamkommande unga, utlandsadopterad
- Tidigare eller aktuell utsatthet som sexuella övergrepp, mobbing eller dödsfall hos närstående
- Ensamhet, isolering och bristande socialt nätverk
- Livskriser, förluster, t.ex. partner eller närstående, men också socialt anseende, misslyckanden
- Våldserfarenhet från familjen, från social situation eller egen benägenhet att använda våld
- Tillgång till vapen, läkemedel och andra medel/metoder som kan användas vid självmord

Det här beslutsstödet har tagits fram av Suicide Zero.

**SUICIDE
ZERO**

Lokal rutin för Östhammars kommun - händelseanalys vid suicid under 18 år

Bakgrund

I Uppsala län bedriver länets kommuner och Region Uppsala ett aktivt suicidpreventivt arbete. Region Uppsalas arbete utgår ifrån den suicidpreventiva strategi som gäller till och med 2030. Målsättningen med att genomföra händelseanalys efter suicid är för att öka den generella kunskapen om ungas självmord och identifiera förbättringsområden i verksamheten.

Händelseanalysen kan uppmärksamma bakomliggande orsaker gällande suicid på systemnivå inom organisationer, som exempelvis att det finns brister i kommunikation och information mellan enheter och verksamheter eller att processer och rutiner behöver förändras.

Händelseanalysen ska fokusera på vad organisationen lär sig av en händelse och vad som behöver förbättras för att förhindra att det händer igen.

I Uppsala län finns en antagen rutin för händelseanalys i samverkan vid suicid hos barn under 18 år. Rutinen är ett så kallat Vård i samverkansdokument (ViS) som berör Region Uppsala och länets kommuner och har antagits av Tjänsteledningen för Hälsa, Stöd, Vård och Omsorg (TL HSVO) i oktober 2022. [GetDocument \(regionuppsala.se\)](https://regionuppsala.se)

Förutsättningar

1. Sekretess kopplat till händelseanalysen.
2. Vårdnadshavarnas roll i förhållande till händelseanalysen.

Sekretess kopplat till händelseanalysen

För att säkerställa möjligheten att genomföra händelseanalys i samverkan kommer Barn och ungdomspsykiatri (BUP) att inhämta och dokumentera vårdnadshavares samtycke till detta initialt. Detta som en del i att möjliggöra informationsutbyte inom ramarna för rutinen utan att sekretessen bryts. I de fall där vårdnadshavare inte ger sitt samtycke till detta kan händelseanalys i samverkan inte genomföras.

Vårdnadshavarnas roll i förhållande till händelseanalysen

Syftet med en händelseanalys i samverkan är att stärka samverkan mellan Region Uppsala och länets kommuner för att på så sätt upptäcka eventuella brister och förbättra processer i samverkan mellan huvudmännen så att risker kan förebyggas och negativa händelser kan förhindras. Vårdnadshavares samtycke behövs, men vårdnadshavarna är i sig inte parter i själva utredningen som syftar till verksamheternas kvalitetssäkring.

Genomförande

Initiering av ärendet

Biträdande verksamhetschef eller chefsöverläkare för BUP vid Akademiska sjukhuset får initialt kännedom om suicid från någon av flera etablerade kontaktpunkter inom länet.

BUP inhämtar information om vilken kommun och skola som varit aktuell och därefter vårdnadshavares inställning till att sekretessen bryts i förhållande till berörd socialtjänst och skola med utgångspunkt i 25 kap. 1 § OSL. Detta dokumenteras i patientjournalen. Vid samtycke från vårdnadshavare kan kontakt tas med socialtjänst och skola.

OBS! I de fall där vårdnadshavare inte ger sitt samtycke kan händelseanalys i samverkan i enlighet med denna rutin inte genomföras utan avbryts.

Information till berörda kommuner

BUP:s biträdande verksamhetschef kontaktar berörd kommun via funktionsbrevlåda. Informationen når därefter chef för IFO socialtjänst och verksamhetschef för elevhälsans medicinska insats som tar kontakt med BUP för utförligare information.

Process för händelseanalys inom Barn- och utbildning

Inom skolan, vilken består av två verksamhetsgrenar, bör händelseanalysen göras inom elevhälsans medicinska insats (EMI). EMI jobbar med avvikelser för att identifiera förbättringsområden och omfattas av stark sekretess enligt 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL). EMI kan nämligen inte tillämpa generalklausulen i 10 kap. 27 OSL, något som den andra verksamhetsgrenen inom skolan kan göra.

Skolan inhämtar vårdnadshavares inställning till att sekretessen bryts i förhållande till BUP, socialtjänst, rektor, elevhälsa och ev. andra i skolan, med utgångspunkt i 25 kap. 1 § OSL. Detta ska sedan dokumenteras i elevens medicinska patientjournal. Vid samtycke från vårdnadshavare kan kontakt tas med BUP, socialtjänst, rektor, elevhälsa och ev. övrig involverad skolpersonal.

Socialstyrelsens och Skolverkets Vägledning för elevhälsan beskriver att:

Om en elev har begått självmord ska skolan använda de krisplaner som har tagits fram i händelse av olyckor eller andra svåra omständigheter. Händelseanalyser är ett verktyg som kan användas för att öka den generella kunskapen om ungas självmord och identifiera förbättringsområden i verksamheten.

Flödesschema för skolan

1. BUP kontaktar berörd kommun via kommunens funktionsbrevlåda:
barnochutbildningskontoret@osthammar.se
2. Information förmedlas till skolchef som kontaktar BUP för utförligare info om ärendet.
Skolchef kontaktar den berörda skolans rektor.
3. Verksamhetschef för elevhälsans medicinska insats, alternativt medicinskt ledningsansvarig skolsköterska (MLA) inhämtar skriftligt samtycke från vårdnadshavare för att utföra händelseanalys.
4. Skolans rektor tillsammans med verksamhetschef för EMI och MLA genomför händelseanalysen. Elevhälsoteamet på aktuell skola eller annan personal kan vid behov involveras i genomförandet.
5. Verksamhetschef för elevhälsans medicinska insats meddelar biträdande verksamhetschef på BUP vem eller vilka som ansvarar för genomförandet av händelseanalysen och när den bedöms vara klar.
6. Händelseanalys genomförs och dokumenteras enligt mall, metodstöd, se nedan.

7. Kontakt tas med BUP:s biträdande verksamhetschef för en gemensam genomgång av händelseanalys.
8. Beslut tas om handlingsplan och vilka åtgärder baserat på lärdomar från händelseanalys som ska genomföras inom verksamheten och hur, samt på vilket sätt och när återkoppling och uppföljning ska ske.
9. Sammanställning av händelseanalysens slutrapport sekretessbeläggs och diarieförs i enlighet med kommunens lokala gällande rutiner.
10. Uppföljning sker enligt ViS rutin [GetDocument \(regionuppsala.se\)](https://regionuppsala.se)

Utbildningar i händelseanalys

Följande länkar beskriver de utbildningar som finns i kunskaphöjande syfte gällande händelseanalys.

- Aktuella kurser inom patientsäkerhet, Karolinska Institutet.se.
- Patientsäkerhet - aktuella kurser – Region Stockholm, Vårdgivarguiden. se.

Metodstöd vid händelseanalys

Modell för risk- och händelseanalys [7164-733-7.pdf \(skr.se\)](#)

Kontaktuppgifter

Östhammars kommun Box 66 742 21 Östhammar, Östhammar direkt, tel. 0173-860 00

Östhammars kommun skolchef: Christina Stenhammar, christina.stenhammar@osthammar.se,
0173-86103

Verksamhetschef för elevhälsans medicinska insats: Frida Berggren, frida.berggren@osthammar.se,
0173-85885

Barn- och ungdomspsykiatri, Akademiska sjukhuset. Region Uppsala 751 85, Uppsala.
region.uppsala@regionuppsala.se 018-611 00 00

Biträdande verksamhetschef BUP: Annelie Blom, annelie.blom@akademiska.se